

CRNA GORA
ZAVOD ZA STATISTIKU
Odsjek za registre

**ANALIZA BROJA I STRUKTURE POSLOVNIH SUBJEKATA
U CRNOJ GORI ZA TREĆI I ČETVRTI KVARTAL 2012. GODINE**

Podgorica, Februar 2012.

Sadržaj

UVOD	2
1. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI U TREĆEM I ČETVRTOM KVARTALU 2012. GODINE	3
<i>Tabela 1. Poslovni subjekti po opštinama za treći i četvrti kvartal 2012. godine</i>	<i>3</i>
GRAFIK 1. TREND KRETANJA BROJA POSLOVNIH SUBJEKATA ZA ODABRANE OPŠTINE	4
2. STRUKTURA POSLOVNIH SUBJEKATA	4
2.1. <i>Po obliku obavljanja privredne djelatnosti</i>	<i>4</i>
<i>Tabela 2. Ukupan broj poslovnih subjekata po obliku obavljanja privredne djelatnosti u Crnoj Gori za treći i četvrti kvartal 2012. godine.</i>	<i>5</i>
2.2. <i>Po obliku svojine</i>	<i>5</i>
<i>Tabela 3. Podjela poslovnih subjekata po obliku svojine</i>	<i>5</i>
2.3. <i>Po sektorima</i>	<i>6</i>
<i>Tabela 4. Podjela poslovnih subjekata po sektorima</i>	<i>6</i>
2.4. <i>Po klasi veličine</i>	<i>7</i>
<i>Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine</i>	<i>7</i>
<i>Tabela 5. Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine u Crnoj Gori</i>	<i>7</i>
GRAFIK 2. POSLOVNI SUBJEKTI PO KLASI VELIČINE	7
3. METODOLOŠKA OBJAŠNENJA STATISTIČKOG BIZNIS REGISTRA (SBR-A)	8

UVOD

Potreba za usklađivanjem statističkog sistema Crne Gore sa statističkim sistemima zemalja Evropske Unije i uporedivosti podataka dovela je do uvođenja Statističkog biznis registra.¹⁾

Zbog rastućih potreba i sve većom tražnjom za podacima o populaciji poslovnih subjekata i njihovom klasifikacijom po osnovu različitih obilježja, Zavod za statistiku Crne Gore priprema Analizu o broju i strukturi poslovnih subjekata u Crnoj Gori.

U njoj su, u nekoliko različitih djelova data kratka objašnjenja, grafički i tabelarni pregledi, kao i metodološka objašnjenja. Metodološka objašnjenja nalaze se na kraju Analize i omogućavaju pravilno i lakše korišćenje prikazanih podataka. Ova Analiza, kao i druge Analize koje se objavljuju u Zavodu za statistiku, dostupne su na internet strani Zavoda, a namijenjene su kako unutrašnjim, tako i spoljnim korisnicima.

Predmet posmatranja Analize broja i strukture poslovnih subjekata jesu aktivni poslovni subjekti koji svoju djelatnost obavljaju na teritoriji Crne Gore. Aktivni poslovni subjekti su subjekti koji u posmatranoj godini obavljaju određenu djelatnost, imaju zaposlene radnike i ostvaruju određeni promet.

Postoji bitna razlika između registrovanih i aktivnih poslovnih subjekata. Registrovani poslovni subjekti, postoje u evidenciji kao pravne jedinice, ali tek prvim prikazivanjem broja zaposlenih i prvog ostvarenog prometa postaju stvarno aktivni.

Analiza daje pregled stanja poslovnih subjekata na nivou Crne Gore, i to po obliku organizovanja, po obliku svojine, po sektorima i po klasi veličine.

Izvor podataka, koji su prikazani i obrađeni u datoj Analizi jeste statistički biznis registar, koji se isključivo koristi u statističke svrhe. U ovom registru su objedinjena identifikaciona, stratifikaciona (finansijska) i demografska obilježja za sve aktivne poslovne subjekte na teritoriji Crne Gore i svakodnevno se radi na poboljšanju kvaliteta podataka. Osnovni izvori iz kojih se vrši ažuriranje statističkog biznis registra mogu se podijeliti na eksterne i interne. Eksterni izvori su administrativni izvori, dok su interni izvori informacije do kojih se dolazi realizacijom statističkih istraživanja. Takođe, svakodnevno se vrše analize potencijalnih novih izvora podataka da bi se u što većoj mjeri ostvario jedan od ciljeva Zavoda za statistiku, a to je u najvećoj mogućoj mjeri smanjiti opterećenost izvještajnih jedinica.

¹⁾Uredba Vlade Crne Gore br. 02-164, Sl. list br. 4/2001

1. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA U CRNOJ GORI U TREĆEM I ČETVRTOM KVARTALU 2012. GODINE²

Broj poslovnih subjekata u Crnoj Gori u četvrtom kvartalu 2012. godine iznosio je 22 351, što u odnosu na treći kvartal 2012. godine kad ih je bilo 23 789, predstavlja smanjenje od 1438 poslovnih subjekata, odnosno smanjenje od 6%.

Tabela 1. Poslovni subjekti po opštinama za treći i četvrti kvartal 2012. godine

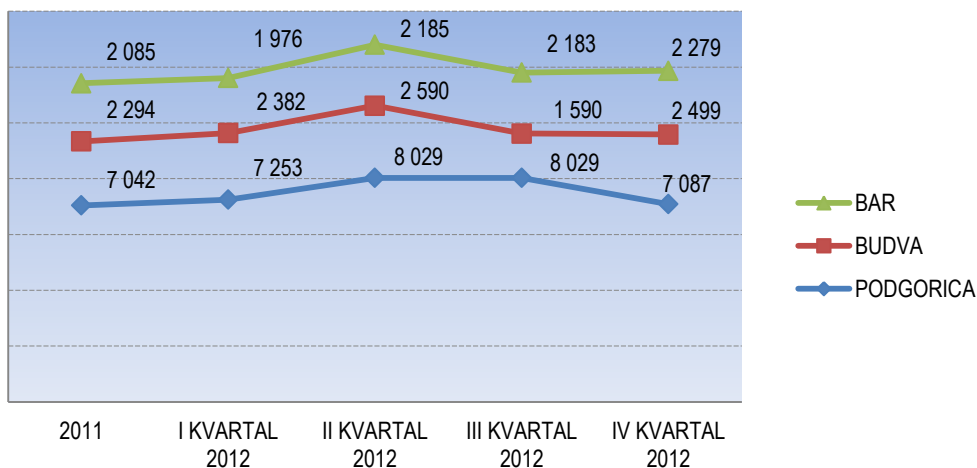
OPŠTINA	FREKVENTNOST III KVARTAL	PROCENAT	FREKVENTNOST IV KVARTAL	PROCENAT
Andrijevica	56	0,2	57	0,2
Bar	2 183	9,2	2 279	10,2
Berane	527	2,2	527	2,4
Bijelo Polje	1 210	5,1	1 115	5,0
Budva	2 590	10,9	2 499	11,2
Cetinje	625	2,6	579	2,6
Danilovgrad	345	1,5	362	1,6
Herceg Novi	2 008	8,4	1 750	7,8
Kolašin	167	0,7	176	0,8
Kotor	1 113	4,7	1 029	4,6
Mojkovac	136	0,6	137	0,6
Nikšić	1 642	6,9	1 588	7,1
Plav	106	0,4	111	0,5
Pljevlja	701	2,9	696	3,1
Plužine	32	0,1	35	0,2
Podgorica	8 029	33,8	7 087	31,7
Rožaje	472	2,0	474	2,1
Šavnik	19	0,1	21	0,1
Tivat	712	3,0	733	3,3
Ulcinj	1 001	4,2	967	4,3
Žabljak	115	0,5	129	0,6
Ukupno	23 789	100,0	22 351	100,0

Najveći broj poslovnih subjekata, posmatrajući četvrti kvartal 2012. godine, zabilježen je u Podgorici i to 7 087, odnosno 31,7% od ukupnog broja poslovnih subjekata, zatim slijedi Budva sa 2 499, što predstavlja 11,2% od ukupnog broja i Bar sa 2 279 poslovnih subjekata, tj. sa 10,2% učešća u ukupnom broju.

²Podaci za III kvartal odnose se na stanje zaključno sa 30. septembrom 2012. godine.
Podaci za IV kvartal odnose se na stanje zaključno sa 31. decembrom 2012. godine.

Upoređujući podatke četvrtog kvartala sa podacima iz trećeg kvartala 2012. godine u pomenutim opštinama Podgorici i Budvi bilježi se pad. U Podgorici je broj poslovnih subjekata manji za 942, odnosno za 11,7%. U Budvi se bilježi smanjenje od 91 poslovnog subjekta, odnosno smanjenje od 3,5%. U opštini Bar zabilježen je porast broja poslovnih subjekata od 4,4%.

Grafik 1. Trend kretanja broja poslovnih subjekata za odabrane opštine

2. STRUKTURA POSLOVNIH SUBJEKATA

Struktura poslovnih subjekata može se posmatrati po više osnova: po obliku obavljanja privredne djelatnosti, po obliku svojine, po sektorima kao i po klasi veličine.

2.1. Po obliku obavljanja privredne djelatnosti

Oblici obavljanja privrednih djelatnosti su privredna društva i drugi oblici određeni Zakonom o privrednim društvima Crne Gore.³⁾

³⁾"Sl. list RCG", br. 06/02

Tabela 2. Ukupan broj poslovnih subjekata po obliku obavljanja privredne djelatnosti u Crnoj Gori za treći i četvrti kvartal 2012. godine.

ŠIFRA	DJELATNOST	FREKVENTNOST/ PROCENAT		FREKVENTNOST/ PROCENAT	
		III kvartal 2012		IV kvartal 2012	
		Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
10	Ortačko društvo	413	1,7	288	1,3
11	Komanditno društvo	48	0,2	45	0,2
12	Akcionarsko društvo	315	1,3	245	1,1
13	Jednočlano akcionarsko društvo	3	0,0	3	0,0
14	Društvo sa ogr. odgovornošću	5 135	21,6	4 499	20,1
15	Jednočlano društvo sa ogran. odg.	14 648	61,6	13 702	61,3
17	Javno preduzeće	13	0,1	13	0,1
18	Preduzetnik	2 797	11,8	3 153	14,1
19	Poslovno udruženje	5	0,0	5	0,0
31	Banka	12	0,1	12	0,1
32	Druga finansijska organizacija	6	0,0	6	0,0
33	Berza	1	0,0	1	0,0
34	Berzanski posrednik	21	0,1	12	0,1
36	Akcionarsko društvo za osiguranje	12	0,1	9	0,0
72	Pravosudni organ	50	0,2	50	0,2
73	Organ jedinice lokalne samouprave	12	0,1	12	0,1
81	Politička organizacija	15	0,1	15	0,1
90	Ostali oblici	283	1,2	281	1,3
Ukupno		23 789	100,0	22 351	100,0

U ukupnom broju poslovnih subjekata u četvrtom kvartalu 2012. godine, sektor „Jednočlana društva sa ograničenom odgovornošću“ učestvuje sa 61,3%, koji zajedno sa sektorom „Društva sa ograničenom odgovornošću“ (koji učestvuje sa 20,1% u ukupnom broju poslovnih subjekata), čine 81,4% ukupnog dijela poslovnih subjekata. Broj preduzetnika čini 14,1% od ukupnog broja poslovnih subjekata.

Upoređujući sa podacima iz trećeg kvartala 2012. godine, bilježi se pad od 1,5 % kod „Društava sa ograničenom odgovornošću“, 0,4% kod „Ortačkih društava“ i 0,3% kod „Jednočlanih društava sa ograničenom odgovornošću“, dok je rast od 2,3% zabilježen kod populacije "Preduzetnika".

2.2. Po obliku svojine

Po obliku svojine, od ukupnog broja poslovnih subjekata u Crnoj Gori, preko 99% je u privatnom vlasništvu. Isto stanje zabilježeno je i u trećem i u četvrtom kvartalu 2012. godine.

Tabela 3. Podjela poslovnih subjekata po obliku svojine

ŠIFRA	NAZIV	FREKVENTNOST III KVARTAL	PROCENAT III KVARTAL	FREKVENTNOST IV KVARTAL	PROCENAT IV KVARTAL
2	Privatna svojina	23 626	99,3	22 190	99,3
3	Zadružna svojina	3	0,0	6	0,0
4	Dva ili više oblika	64	0,3	58	0,3
5	Državna svojina	96	0,4	97	0,4
Ukupno		23 789	100,0	22 351	100,0

2.3. Po sektorima

Obuhvataju se sva preduzeća koja su registrovana u sektorima:

Tabela 4. Podjela poslovnih subjekata po sektorima

ŠIFRA	NAZIV	FREKVENTNOST IV KVARTAL	PROCENAT III KVARTAL	FREKVENTNOST IV KVARTAL	PROCENAT IV KVARTAL
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	267	1,1	255	1,1
B	Vađenje ruda i kamena	61	0,3	58	0,3
C	Prerađivačka industrija	2 035	8,6	1 963	8,8
D	Snabdijevanje električnom energijom	33	0,1	38	0,2
E	Snabdijevanje vodom	48	0,2	47	0,2
F	Građevinarstvo	2 113	8,9	2 027	9,1
G	Trgovina na veliko i na malo, popravka mot. voz. i motocikala	9 617	40,4	8 697	38,8
H	Saobraćaj i skladištenje	1 635	6,9	1 610	7,2
I	Usluge pružanja smještaja i hrane	2 578	10,8	2 518	11,3
J	Informisanje i komunikacije	525	2,2	482	2,2
K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	147	0,6	139	0,6
L	Poslovanje nekretninama	838	3,5	780	3,5
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1 948	8,2	1 855	8,3
N	Administrativne i pomoćne uslužne djel.	784	3,3	780	3,5
O	Državna uprava i odbrana i obavezno soc.osig.	70	0,3	70	0,3
P	Obrazovanje	49	0,2	45	0,2
Q	Zdravstvo i socijalna zaštita	73	0,3	64	0,3
R	Umjetničke, zabavne i rekr. djel.	284	1,2	260	1,2
S	Ostale uslužne djel.	655	2,8	633	2,8
T	Djel. domaćinstva kao poslodavca	3	0,0	4	0,0
U	Djel. eksteritorijalnih organizacija i tijela	26	0,1	26	0,1
Ukupno		23 789	100,00	22 351	100,00

Upoređujući podatke iz trećeg i četvrtog kvartala 2012. godine, u četvrtom kvartalu bilježi se porast od 0,5% u sektoru „Usluge pružanja smještaja i hrane”, 0,3% u sektoru „Saobraćaj i skladištenje” i 0,2% u sektoru „Građevinarstvo”. Najveći pad u odnosu na treći kvartal 2012. godine je zabilježen u sektoru „Trgovina na veliko i na malo, popravka motornih vozila i motocikala” i to 1,6%.

2.4. Po klasi veličine

Za klasifikaciju preduzeća po veličini na osnovu ovog kriterijuma koristi se godišnji prosjek zaposlenosti, a ne zaposlenost na određeni datum, kao i ostvareni profit i raspoloživa aktiva na godišnjem nivou.

Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine

KLASA	OZNAKA	ZAPOSLENIH	PROMET (u EUR)	AKTIVA (u EUR)
1	Mala preduzeća	OD 1 DO 49	< 10 000 000	< 10 000 000
2	Srednja preduzeća	OD 50 DO 249	OD 10 000 000 DO 50 000 000	OD 10 000 000 DO 43 000 000
3	Velika preduzeća	>250	> 50 000 000	> 43 000 000

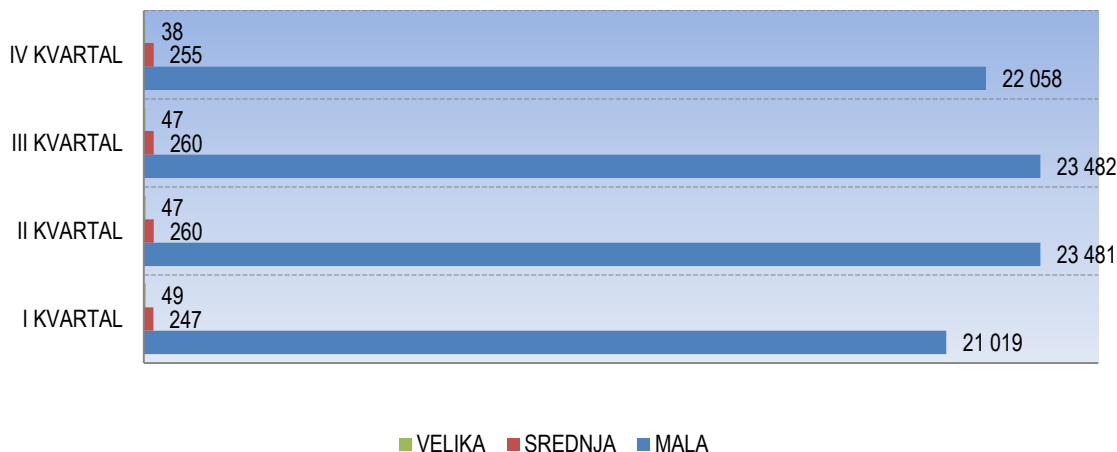
Tabela 5. Podjela poslovnih subjekata po klasi veličine u Crnoj Gori

OZNAKA	FREKVENTNOST/ PROCENAT III KVARTAL		FREKVENTNOST/ PROCENAT IV KVARTAL	
	2012		2012	
	Frekv.	Proc.	Frekv.	Proc.
Mala preduzeća	23 482	98,7	22 058	98,7
Srednja preduzeća	260	1,1	255	1,1
Velika preduzeća	47	0,2	38	0,2
Ukupno	23 789	100,0%	22 351	100,0%

U Tabeli 5. prikazan je broj malih, srednjih i velikih preduzeća za treći i četvrti kvartal 2012. godine. U odnosu na treći kvartal 2012. godine bilježi se smanjenje broja poslovnih subjekata u sve tri klase veličine.

U klasi malih preduzeća broj poslovnih subjekata u četvrtom kvartalu, u odnosu na treći kvartal smanjen je za 6,1%. Taj pad kod srednjih preduzeća iznosi 1,9%, a kod velikih 19,1%.

Grafik 2. Poslovni subjekti po klasi veličine

3. METODOLOŠKA OBJAŠNJENJA STATISTIČKOG BIZNIS REGISTRA (SBR-a)

- Značaj i potrebe za Statističkim Biznis Registrom (SBR-om)

Uredbom Vlade Republike Crne Gore br. 02-164 koja je objavljena u Službenom listu br. 4/2001 stvoreni su uslovi za uvođenje Statističkog Biznis Registra u statistički sistem, a sve to u skladu sa potrebom za usklađivanjem statističkog sistema naše zemlje sa statističkim sistemima zemalja Evropske Unije, jer je SBR značajan segment u sistemu statističkih istraživanja (Da bi se postigao zadovoljavajući nivo dosljednosti i uporedivosti statistike neophodan je neki oblik standardizacije registara, zato je donešena Uredba savjeta o statističkim biznis registrima – EEC No 2186/93 od 22. jula 1993. god.).

Statistički biznis registar je pouzdan izvor podataka o populaciji i demografiji poslovnih subjekata. On služi kao okvir za uzimanje uzoraka za sva istraživanja poslovnih statistika u okviru nacionalnog statističkog sistema, obezbjeđuje bazu iz koje se uzimaju adresni podaci za slanje upitnika u statističkim istraživanjima, itd. Jedan takav registar se smatra sistemom koji pretvara podatke iz administrativnih izvora u podatke pogodne za statističku upotrebu. Značaj statističkog biznis registra je i u tome da je on ažuran dosije koji sadrži sve statističke jedinice koje su aktivne na teritoriji Crne Gore, koje ostvaruju prihode i koje posjeduju relevantne statističke i administrativne atribute.

- Ciljevi SBR-a

Osnovni ciljevi postojanja SBR-a su da obuhvati što je više moguće od nacionalne ekonomske aktivnosti, da pomaže unaprijeđenju efikasnosti nacionalnog statističkog sistema i da služi kao osnovni izvor podataka za veliki broj statističkih istraživanja u okviru nacionalnog statističkog sistema.

- Principi SBR-a

SBR u skladu sa postavljenim ciljevima projektovan je na utvrđenim osnovnim principima povjerljivosti, sveobuhvatnosti, ažurnosti i racionalnosti.

- Predmet SBR-a

Predmet ovog registra su aktivni poslovni subjekti koji u posmatranoj godini obavljaju određenu djelatnost, imalju zaposlene radnike i ostvaruju određeni promet.

Jedinice koje se prate u okviru Statističkog biznis registra su :

- Pravna jedinica i
- Statističke jedinice: preduzeće, lokalna jedinica i grupa preduzeća.

Pravna jedinica

Pravna jedinica, sama, ili u kombinaciji sa ostalim pravnim jedinicama predstavlja pravnu osnovu za jednu od najvažnijih statističkih jedinica, a to je preduzeće. Ona nije direktno statistička jedinica, ali izvršava potpuno ili djelimično proizvodnu aktivnost i upotrebljava se da bi se konstituisalo preduzeće.

Administrativni izvori obezbjeđuju informacije o nastanku i postojanju pravnih jedinica, dok se za statističke jedinice može reći da su to "vještačke" jedinice koje, iako često predstavljaju realne ekonomske strukture, ne odgovaraju uvijek u potpunosti poznatim pravnim ili administrativnim jedinicama.

Preduzeće

Preduzeće je: organizaciona jedinica koja se bavi proizvodnjom robe i usluga, a koja uživa određen stepen autonomije u donošenju odluka, naročito pri raspodjeli svojih tekućih resursa. Preduzeće obavlja jednu ili više aktivnosti na jednoj ili više lokacija. Odnos između preduzeća i pravne jedinice je uređen u skladu sa definicijom: preduzeće odgovara pravnoj jedinici ili (najmanjoj) kombinaciji pravnih jedinica.

Lokalna jedinica

Lokalna jedinica je preduzeće ili dio preduzeća (radionica, fabrika, magacin, kancelarija, rudnik ili depo itd.) koji je smješten na geografski određenoj lokaciji. Na tom ili iz tog mjesta ekonomsku djelatnost obavlja, osim određenih izuzetaka, jedan ili više radnika (koji mogu biti zaposleni i u nepotpunom radnom vremenu) za jedno isto preduzeće.

Prethodno znači da su ovim registrom obuhvaćene osim jedinica koje obavljaju privrednu djelatnost i jedinice koje ne obavljaju privrednu djelatnost, ali koje su neophodne zbog statističkih istraživanja čiji su predmet posmatranja.

Prilikom klasifikovanja ovih jedinica rukovodi se kriterijumima koji su definisani Uredbom EEC br. 696/93 i to :

- Pravni, računovodstveni ili organizacioni kriterijum;
 - Geografski kriterijum;
 - Kriterijum djelatnosti.
-
- Izvori SBR-a

Izvori podataka za ažuriranje SBR-a podijeljeni su na eksterne i interne izvore. Eksterni izvori su administrativni izvori (Poreska Uprava, Centralni Registar Privrednog Suda, Centralna banka i poslovna i granska udruženja), dok su interni izvori statistička istraživanja koja se koriste za ažuriranje ovog registra, kao i za uporedne analize sa podacima iz administrativnih izvora.

Klasa veličine se određuje na osnovu tri kriterijuma i to:

- broja zaposlenih,
- ostvarenog prometa i
- aktive.

Pravna lica, u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mala, srednja i velika, u zavisnosti od prosječnog broja zaposlenih, ukupnog prihoda na godišnjem nivou i ukupne aktive.

U srednja pravna lica razvrstavaju se pravna lica koja na dan sastavljanja finansijskih iskaza ispunjavaju dva od tri sljedeća kriterijuma:

- da je prosječan broj zaposlenih u godini za koju se podnosi godišnji izveštaj od 50 do 250;
- da je ukupan prihod na godišnjem nivou od 10 000 000 do 50 000 000 eura;
- da je ukupna aktiva od 10 000 000 do 43 000 000 eura.

Pravna lica čija su dva od tri kriterijuma niža od najnižih kriterijuma iz stava 2 člana 3 razvrstavaju se u mala pravna lica, a pravna lica čija su dva od tri kriterijuma viša od najviših kriterijuma iz stava 2 istog člana razvrstavaju se u velika pravna lica.

Izdaje:

Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)

81000 Podgorica, IV Proleterske br.2

telefon (+382) 20 230-811, telefaks (+382) 20 230-814

Autor: mr Marijana POPOVIĆ-RONČEVIĆ

telefon: +382 20 230 969

e-mail: contact@monstat.org

Tehnička urednica: Radmila Šišević